

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 321/2024-38

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľa (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditsa a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Kristínou Hogh Geciovou, Wolkerova 22, Banská Bystrica, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV (pôvodne Okresného súdu Bratislava I) v konaní vedenom pod sp. zn. B1-11Csp/47/2021 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B1-11Csp/47/2021 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
- Mestskému súdu Bratislava IV **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. B1-11Csp/47/2021 konal bez zbytočných prietahov.
- Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie **500 eur**, ktoré mu **j e** Mestský súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
- Mestský súd Bratislava IV **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **130,36 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 321/2024-24 z 25. júna 2024 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľa vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom mestského súdu [pôvodne Okresného súdu Bratislava I (ďalej aj „okresný súd“)]

v konaní označenom v záhlaví tohto uznesenia. Súčasne navrhuje, aby ústavný súd prikázal mestskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov, priznal mu finančné zadosťučinenie 1 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh a predloženého súdneho spisu vyplýva, že návrhom na vydanie platobného rozkazu podaným 2. marca 2021 na Okresnom súde Banská Bystrica (ďalej len „upomínací súd“) sa sťažovateľ proti žalovanej domáhal zaplatenia sumy 774,89 eur s príslušenstvom z titulu vyplatenia poistného plnenia v dôsledku škodovej udalosti. Upomínací súd vydal vo veci 24. marca 2021 platobný rozkaz, proti ktorému podala žalovaná odpor. Následne bola vec sťažovateľa postúpená okresnému súdu (potvrdenie o prijatí žaloby okresným súdom 11. mája 2021). Mestský súd, na ktorý od júna 2023 prešiel výkon súdnictva z okresného súdu, vo veci sťažovateľa dosiaľ nerozhodol (ani neprávoplatne).

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti uvádza, že rozhodovanie o žalobe, ktorej základom je peňažný nárok vyplývajúci z poistného vzťahu, nie je možné považovať za právne zložitú vec, a preto podľa jeho názoru je dĺžka napadnutého konania neprimeraná a spôsobená najmä tým, že konanie mestského súdu (pôvodne okresného súdu) je neúčinné a poznačené zbytočnými prietáhmi. Sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti namieta porušenie svojho základného práva postupom Mestského súdu Bratislava I a Mestského súdu Bratislava IV. Z odôvodnenia ústavnej sťažnosti je však zrejmé, že vec sťažovateľa bola upomínacím súdom postúpená Okresnému súdu Bratislava I, z ktorého prešiel v júni 2023 výkon súdnictva na Mestský súd Bratislava IV. Právomoc Mestského súdu Bratislava I konať vo veci sťažovateľa teda nebola nikdy daná, len na základe súdnej reformy došlo k zmene, v ktorej dôsledku sa Okresný súd Bratislava I označuje ako Mestský súd Bratislava I.

III.

Vyjadrenie mestského súdu

4. Podpredseda mestského súdu vo svojom podaní z 12. augusta 2024 odkázal na vyjadrenie zákonnej sudkyne, s ktorým sa v plnom rozsahu stotožnil. Vo veci konajúca zákonná sudkyňa podrobne chronologicky zhrnula priebeh napadnutého konania od 31. januára 2022 do 1. augusta 2024. Poukázala na objektívne skutočnosti, ktoré mali dopad na doterajšiu dĺžku napadnutého konania, ako vyhlásený núdzový stav v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19, nedostatočnú personálnu obsadenosť mestského súdu (pôvodne okresného súdu), práceneschopnosť sudkyne a následnú kúpeľnú liečbu (v období od 2. februára 2023 do 23. marca 2023), organizačné zmeny súvisiace s novým usporiadaním všeobecných súdov (tzv. nová súdna mapa), čerpanie dovolení v rámci senátu v mesiacoch júl a august 2023, množstvo pridelených vecí. Podľa jej názoru *„prípadná vyvstanúvšia nečinnosť súdu nebola spôsobená žiadnou subjektívnou okolnosťou na strane súdu, ale výlučne vyššie opísanými objektívnymi okolnosťami, navyše znásobenými vyhláseným a následne niekoľkokrát predĺžovaným núdzovým stavom trvajúcim od 01.10.2020 do 28.05.2021 a od 25.11.2021 do 22.02.2022. Vo vzťahu k prípadným zisteným prietáhom v konaní, považujem za žiaduce ozrejniť, že ani*

pri maximálnej snahe a pri práci nad rámec určeného týždenného pracovného času, nie je v možnostiach a schopnostiach zákonného sudcu, pri počte a skladbe vecí pridelených mu na konanie a rozhodnutie (v mne pridelených civilných oddeleniach B1-11C, B1-11Cpr, B1-11Cd, B1-11Ctud, B1-11Cr, B1-11Csr, B1-11Csp, B1-11Ca, B1-11Vyd, B1-11Pc, 45C, 45Cpr, 45Cd, 45Ctud, 45Cr, 45Csr, 45Csp, 45Ca, 45Vyd, 45Pc, 45D, 45Dtud, 45Dd, 45U, 45U1 sa k dnešnému dňu, podľa údaju z elektronického registra, nachádza 1887 nevybavených vecí), ako ani v schopnostiach vyššej súdnej úradníčky, súdnej tajomníčky a asistentky, konať a vybavovať tieto bez zbytočných prietáhov.“. Na vznik prípadných možných prietáhov v jej pridelených súdnych konaniach opakovane písomne upozornila bývalých predsedov okresného súdu.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

5. Ústavný súd v zmysle § 58 ods. 3 prvej vety zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že na základe podaní účastníkov a spisu predloženého ústavnému súdu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

6. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ktoré je garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 132/03, I. ÚS 65/04).

7. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie už citovaných práv vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 118/2019). Ústavný súd v tejto súvislosti opakovane zdôraznil, že čl. 48 ods. 2 ústavy v relevantnej časti ustanovuje imperatív, ktorý platí pre všetky súdne konania a ktorý vyjadruje predovšetkým záujem, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu, pretože jeho predlžovanie sa môže v konečnom dôsledku prejaviť ako odmietnutie výkonu spravodlivosti (PL. ÚS 25/01).

8. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07).

9. Ústavný súd si na účely rozhodnutia o ústavnej sťažnosti vyžiadal súdny spis, s ktorého obsahom sa podrobne oboznámil. Na margo vyjadrenia zákonnej sudkyne k prijatiu ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, že ústavný súd v rámci odôvodnenia predmetného uznesenia opomenul uviesť (a to napriek tomu, že v tom čase disponoval súdnym spisom), že medzi 11. májom 2021 a 26. aprílom 2024 realizoval mestský súd (pôvodne okresný súd) kvantum procesných úkonov, ústavný súd podotýka, že v rámci odôvodnenia predmetného uznesenia zhrnul priebeh napadnutého konania len rámcovo a jeho podrobný priebeh je predmetom tohto rozhodnutia.

10. Pri posudzovaní prvého kritéria, a to zložitosti veci, predmetom napadnutého konania je vyplatenie poisťného plnenia v dôsledku škodovej udalosti. Po právnej stránke ide o vec, ktorá patrí do štandardnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov a nejde o privilegovaný typ konania. Uvedené nenamieta ani sťažovateľ a ani mestský súd.

11. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil žiadnu závažnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v napadnutom konaní k zbytočným prieťahom.

12. Tretím hodnotiacim kritériom je postup mestského súdu (pôvodne okresného súdu) v napadnutom konaní. Vec sťažovateľa bola postúpená upomínacím súdom a 11. mája 2021 bola doručená pôvodne vo veci konajúcemu okresnému súdu. Uznesením z 2. júna 2022 vyzval súd žalovanú na vyjadrenie sa k vyjadreniu sťažovateľa zo 6. mája 2021 (teda po viac ako roku). Vyjadrenie žalovaného bolo súdu doručené 1. júla 2022 a následne bolo 12. júla 2022 doručené sťažovateľovi. Dňa 9. mája 2023 bola súdu doručená žiadosť sťažovateľa o nariadenie termínu pojednávania a 22. januára 2024 určil súd termín pojednávania na 26. apríl 2024 (teda takmer dva roky od doručenia vyjadrenia žalovaného sťažovateľovi). Určený termín 15. apríla 2024 súd odročil na 27. september 2024 „z dôvodu na strane súdu“, ktorým, ako zákonná sudkyňa vo svojom vyjadrení k prijatiu ústavnej sťažnosti ozrejmla, bolo čerpanie dovolenky od 25. apríla 2024 do 3. mája 2024, pričom v čase nariadenia pojednávania (3. januára 2024) nemala vedomosť o potrebe jej čerpania, keďže nutnosť jej čerpania vyplynula z enormnej pracovnej záťaže. Ďalší termín určil mestský súd na 27. september 2024.

13. Obranu vo veci konajúcej zákonnej sudkyne spočívajúcu v poukázaní na nadmernú záťaženosť mestského súdu (pôvodne okresného súdu) nemožno akceptovať vzhľadom na konštantnú judikatúru ústavného súdu (napr. I. ÚS 127/04, II. ÚS 311/06), podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní. Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov nie je pomenovanie príčin prieťahov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k účastníkom konania, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu (III. ÚS 189/2023). Rovnako účelom ústavnej sťažnosti nie je dospieť k záveru, či príčiny majú objektívny alebo subjektívny charakter, a preto akékoľvek problémy týkajúce sa

súdnej reformy (tzv. súdnej mapy) nemôžu byť na ťarchu účastníka konania (III. ÚS 471/2023), a to napriek subjektívnemu porozumeniu predmetným okolnostiam a ich citlivému vnímaniu ústavným súdom.

14. Možno uzavrieť, že celková doterajšia dĺžka trvania súdneho sporu na súde prvej inštancie (aj pri zohľadnení protipandemických opatrení v období rokov 2020 až 2022 a súdnej reformy) za stavu, že vo veci sťažovateľa nebolo dosiaľ uskutočnené ani jedno pojednávanie, vybočila z rámca požiadavky dosiahnutia konečného rozhodnutia vo veci v primeranej lehote. Prieťahovým postupom mestského súdu (pôvodne okresného súdu) postihnutým obdobiami nečinnosti od mája 2021 do júna 2022 a od augusta 2022 do januára 2024 [zohľadňujúc administratívne úkony súdu v predmetnom období, na ktoré poukázala zákonná sudkyňa vo svojom vyjadrení, ako napr. žurnalizácia spisu, doručovanie, pokyny sudkyne a ich realizácia zamestnancami súdu (definované v bode 12 tohto odôvodnenia)] došlo v napadnutom konaní k prieťahom, čím bolo nesporne zasiahnuté do ústavne zaručeného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

15. V súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

16. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd v napadnutom súdnom konaní zistil porušenie označeného základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy mestským súdom (pôvodne okresným súdom), pričom konanie stále nie je právoplatne skončené, prikázal mestskému súdu konať vo veci bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku nálezu).

17. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

18. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (I. ÚS 15/02, III. ÚS 10/02, III. ÚS 17/02, I. ÚS 257/08, III. ÚS 45/2012, IV. ÚS 132/2012, I. ÚS 70/2012). Tak to je aj v prípade sťažovateľa, ktorý žiada finančné zadost'učinenie 1 000 eur.

19. Ústavný súd posudzoval dĺžku napadnutého konania, predmet sporu, správanie sťažovateľa a význam sporu pre sťažovateľa. V rozhodovacej činnosti ústavného súdu prevláda názor, že deklarovanie porušenia základných práv, príkaz konať a náhrada trov konania implicitne zahrňujú aj satisfakčný prvok.

20. Vzhľadom na konštatovanú nečinnosť mestského súdu (pôvodne okresného súdu) v napadnutom konaní (bod 12 tohto odôvodnenia) doplnil ústavný súd ochranu aj o finančné zadost'učinenie, limitujúc jeho výšku na 500 eur (bod 3 výroku nálezu; návrhu na priznanie vyššej sumy nevyhovel výrokom 5 nálezu).

VI. Trovy konania

21. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku jeho právneho zastúpenia.

22. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Úhradu trov konania priznal ústavný súd sťažovateľovi v rozsahu za dva úkony právnej služby, a to prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti. Tarifná odmena za jeden úkon právnej služby v roku 2024 predstavuje sumu 343,25 eur a režijný paušál v roku 2024 sumu 13,73 eur. Právna zástupkyňa sťažovateľa v petite ústavnej sťažnosti vypočítala náhradu trov konania vo výške 130,36 eur, preto sťažovateľovi ústavný súd priznal takto uplatnenú náhradu trov konania (bod 4 výroku nálezu).

23. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je mestský súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

24. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. augusta 2024

Libor Duľa
predseda senátu